



P. H.

O LEPOTI GLASBE. Studija.

Bog je pravzor vse lepote, dobrote in dovršenosti. Boga pa noben umrljiv človek ne more videti (Jan. 1, 18), pač pa se božja lepota in dobrota razodeva v stvarstvu. Vse, kar je ustvarjeno, je ustvarjeno nam v korist in veselje, zlasti pa nam slajša in lajša življenje glasba — prava hčerka božja, ki ima v nebesih svoj izvor, kajti gori prepevajo angeli božji trikrat svet in ga bodo prepevali na veke.

Glasba ima velik vpliv na človeško srce; a ta vpliv ni pri vseh enak, ampak se ravna po tem, kakšen čut ima človek, kolika je njegova splošna naobrazba, kolikor bolj prodere v notranjo vsebino glasbe in njeno formalno stran. Da bomo tedaj prav sodili, katera glasba je lepa, moramo imeti pred očmi njeno

1. obliko in
2. vsebino.

Kakor posod, sta tudi tukaj dve stranki. Ena stranka (formalisti) trdi, da tvori lepoto glasbe oblika, t. j. členkovitost, grupacija, simetrija, jednota v mnogoličnosti.

Druga stranka pa trdi, da je oblika samo okvir, samo posoda duševne vsebine, vsebina da je glavna stvar, ki neposredno vzbuja čutila v človeškem srcu. — Obe stranki sta strankarski, v sredi pa je resnica. Ko bi imeli formalisti prav, potem so ročne vaje Czernyjeve, Kuhlanove etude najlepša glasba, ker imajo krasno, dosledno obliko. Vendar kolika razlika med njimi in med umotvori klasikov, ki sicer tudi gledajo na obliko, vendar vsebina jim je prva stvar. Naša doba, v gotovem pogledu zelo površna, je vendar vsebino skladb močno poglobila, in to je zasluga romantikov in vseh onih, ki skladajo v smislu programatične glasbe, t. j. ki slikajo v svojih skladbah gotove prizore, recimo vihar, idilo, večer itd.

V tej zadevi se najbolj odlikuje Rihard Wagner, ki je bil pesnik in skladatelj obenem, torej glasbeni dramatik; za njim so šli drugi. — Ali tudi romantiki bi bili zašli na napačno pota, da jim ni oblikoslovje prišlo na pomoč. Tega se prepričamo na nekaterih hipermodernih skladateljih, ki gredo preko vsake oblike, preko vsakega priznanega pravila: »Mens sana in corpore sano«, t. j. zdrava duša v zdravem telesu. V našem vprašanju bi pa rekli: Lepa vsebina v lepi obliki. To je ideal vsake glasbe.

1. Oblika. Bistvo oblike tvori »enota v mnogoličnosti«. Semkaj spada melodika, harmonija in ritmika, ki se spajajo v tako enoto, da prija našemu estetičnemu čutu.

Melodija je vrsta tonov, ki se dvigajo ali padajo, korakoma ali skokoma in se po možnosti drže tonovega načina, durovega ali molovega. Čim bližji so toni med seboj, tem lepše se kaže enota; tudi so konsonance bolj umiljive, nego disonance.

2. Harmonija je soglasje treh ali četverih tonov, ki tvorijo akord. Akordi so si v rodu, ako soglašajo (konsonirajo) njihovi temeljni toni. N. pr. trozvok na C je v sorodu s trozvokom na g in f, a tudi s trozvokom na e in a, ker ti toni so po nauku kontrapunktike konsonance.

Ker ti akordi vedno težé po toniki, in le na njej najdejo mir in vteho, je jasno, da se tudi v harmoniji lepo kaže enota v mnogoličnosti.

3. **Ritmika.** Kaj je to? Ritmika je red v gibanju, in ta je popolnoma jase, ker vsaka skladba je deljena v enakomerne takte; sicer pa sestoje iz motivov, polstavkov in stavkov (Bajuk, Pev. šola 216). Rekli smo že, da je bistvo lepe oblike enota v mnogoličnosti. Lahko se pa zgodi, da skladatelj več da na enoto, drugi pa na mnogoličnost. Prvi je torej bolj razumljiv, drugi pa bogatejši, ker se poslužuje raznih sredstev, ki nam glasbo bolj prikupijo. N. pr. Poslužujejo se večdobnih taktov $\frac{3}{8}$, $\frac{9}{8}$, $\frac{12}{8}$, $\frac{5}{4}$, podaljšajo ali skrajšajo motive, se poslužujejo alteriranih tonov itd. Hipermoderni gredo v tem pogledu radi preko meje in zato jih mnogi težé razumejo. Kje je meja, je težko določiti. Vendar menim, da se ne bomo motili, ako sledimo ljudem, ki so glasbeno in estetično naobraženi, ki spoštujejo staro, pa tudi ne zametujejo novega, ki se zlasti glede melodije, harmonije in ritmike drže preizkušenih pravil; ker ti trije elementi so podlaga vsake lepe glasbe, vsa oblika sloni na njih.

Iz ritmike pa izhaja simetrija; jako važna pri vsaki stavbi, važna tudi za glasbenega arhitekta — skladatelja. Kakor v govoru, imamo tudi v glasbi naglašene in nenaglašene momente, ki se simetrično ponavljajo v vsakem taktu. Dva takta te vrste že tvorita lahko motiv, dva motiva polstavek, dva polstavka stavek; prvi in drugi stavek prvo, tretji in četrti drugo perijodo, obe perijodi skladbo (glej Bajuk, Pevska šola 216). Skladba sestoji tedaj iz 16 taktov in tako umirjena skladba je najbolj prozorna in najlaže umljiva. So skladbe (sonata, simfonija), v katerih vsaka perijoda broji 16 taktov; a te skladbe so že bolj obširne, zato manj prozorne, težje perceptivne. Seveda so tudi tukaj izjeme; skladba se lahko podaljša ali tudi skrajša; za to pa mora imeti skladatelj zadostne razloge. En razlog je ta, da se varuje šablone, drugi pa ta, ker dramatika a tudi lirika tirja poleg simetrične enote mnogoličnost. Moderni skladatelji se ne dajo več vezati po oblikovnih pravilih; ali je to skladbam v korist, bo pokazala bodočnost.

SEKVENCA.

P. Hugolin Sattner.

Sekundakord:

20.  itd.

21.  itd.

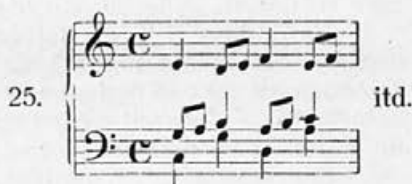
Iz vseh zglédov se spozna, da v sekvencah vsak glas postopa enakomerno, dosledno in da bi znal tudi neuk človek nadaljevati pričeto sekvenco, če ima količkaj pojma o pisanju not. So pa dosedanji zgledi čisto preprosti. V glasbi imamo razne okraske, ki dajo sekvencam več živahnosti. N. pr. zadržek:



Prehajalne note:



itd.



itd.



itd.

Sekvence se uporabijo prav uspešno v fugah proti koncu, kadar se tema vzpenja kvišku in nato zopet pada; vse na podlagi ležeče note (orgelpunkt):





Takih zgledov ima vsaka knjiga preludijev dovolj, če je količkaj tematično zasnovana. Zasledi sekvence in proučuj jih!

Opozoril sem prijatelje umetne glasbe na sekvence, ki so umetna oblika, nastavljena na prehod ene harmonije v drugo. Kdor zasledi ves sestav, ali zna analizovati skladbo, ima mnogo več užitka in zna skladbo bolj izvajati.

O TAKTU.

Prof. M. Bajuk.

C. Deljeni takti.

Novo skupino taktov dobimo, ako delimo posamezne mahe na 3 enake dele (trojnice — triole). Naslednje takte si le tako pravilno razlagamo, le tako so nastali in le tako, s tega stališča jih je treba tudi taktirati.

Razdelimo li v dvodelnem taktu vsak mah na trojnico (tri enake dele), dobimo šest not ali, če je komu bolj všeč, šesterodelni takt. Ta šesterodelni takt je bistveno drugi kot oni, ki je zložen iz zveze dveh trodelnih. Ta je v navadi v hitri brzini, ohrani ves čas svoj značaj dvodelnega takta, ima le en poudar, naglasi so prosti in ga mahamo le dvodelno (Sl. 6).

Sem spada n. pr. narodna pesem



Sem pa ne spada n. pr.: »Čez tri gore«. Da je to res le dvodelni takt, nam služi za najboljši in zadosten dokaz dejstvo, da lahko vsak hip trojnice izpustimo in pišemo namesto ♩ le ♩ ! Ta prehod komaj zapazimo. V zavesti nam ostane le čut, da smo pustili trojnice in prešli v normalni mirni takt. Merodajen je tudi v tem slučaju le poudar.

Ako razdelimo v trodelnem taktu vsak mah na tri enake dele, dobimo devetdelni takt. Tudi o tem taktu velja podrobno vse, kar sem rekel pravkar o razdeljenem šestdelnem taktu.

Krivo se mi zdi tako pogostno razlaganje, da je nastal ta takt iz vsote treh trodelnih taktov. To govori proti principu, ki sem ga omenil že v prvem delu. Za mojo razlago pa neizpodbitno govori zopet dejstvo, da je prehod v mirni trodelni takt tako lahek. Ne čutimo nič bistvene izpremembe, le tek pesmi se malo umiri.

Iz tega je že sam po sebi jasen tudi način taktiranja. Pravilno ga mahamo le trodelno s trojnico na vsakem mahu. Ta takt je narodni pesmi tuj, v umetni le redko na vrsti, bržkone ga Kozina radi tega ne omenja, vsaj najti ga nisem mogel.

Delitev v tri enakovredne trodelne takte (Gröbming) pa ruši enoto takta. Ker mora in sme imeti tudi $\frac{9}{8}$ takt le en poudar, in sicer na prvem mahu, oziroma na prvi tretjini prvega maha, ga taktiramo pravilno le trodelno s trojnicami na vsakem mahu, kot sem pokazal zgoraj. Ne sme nas pa to motiti, da ne bi dali zlogu na 4. ali 7. kakor tudi na vsaki 2. osminki po potrebi naglasa, ki more stati v vsakem taktu na vsakem mahu ali celo na posameznih delih maha. Če pesem v devetdelnem taktu sili k več poudarom, zlasti še morda redoma k trem, je to le dokaz, da pesem ni v pravi meri pisana. Moj Bog, naši skladatelji so velikokrat premalo točni in v tem oziru veliko greše. Vendar pa nismo upravičeni z napačnim ritmom kvariti umetnin. Kdo ve, da ni vibriral v skladatelju v hipu, ko je pesem pisal, pravi ritem, ki ga je napisal! Bodimo točni in natančni, ne segajmo presamovoljno v umetnine!

Č. Zloženo-deljeni takt.

Sem štejem samo dvanajstdelni takt. Razvil se je iz zloženega štiridelnega takta po razdelitvi vsakega maha v trojnice. S tem je povedano vse. O njem velja vse, kar sem rekel že v dvo- in tridelnem deljenem taktu: prehod v prvotni štiridelni takt z opustitvijo trojnic je kaj enostaven. Nič bistvenega razločka, le tek se malo umiri. Jasen je tudi način taktiranja. Mahamo ga pravilno samo štiridelno s trojnicami, delitev v štiri trodelne takte ni pravilna, ker se upira njegovi enotnosti in ga bistveno raztroja. V dvanajstdelnem taktu sta dva poudara: glavni na prvi tretjini prvega maha, polpoudar na prvi tretjini tretjega maha.

Naglas (besednih) zlogov gredo pa tudi tu svojo prosto pot. Ti imajo pravico do vsakega dela vsakega maha. Slov. nar. pesem tudi tega takta ne pozna.

Teoretsko bi bil mogoč še en zloženo-deljeni takt, t. j. osemnajstdelni; Gröbming ga omenja. Nastal bi iz šestdelnega zloženega takta. Praktično nima nikakega pomena, morda nam ga prinese naša moderna.

To so vsi pravilni takti. Tupatam, toda le izredno, srečamo še sedemdelno mero. Če je res pravilno umerjena z dvema poudaroma, potem jo mahamo z ozirom na polpoudar $3 + 4$ ali $4 + 3$.

Ta mera pa je bržkone vedno napačno napisana, ker zahteva poleg dveh glavnih poudarov še en polpoudar, ali pa poleg glavnega še dva polpoudara. To ni potem več enota v našem smislu, temveč prosta perioda (kombinacija) taktov in bi bilo pravilneje, označiti vsako mero sproti, kakor to delamo, kadar mero sredi pesmi menjamo.

Vse mere, z več kot omenjenimi enotami so proste periode; pri katerih mi je merodajen k večjemu morda prvi mah, drugače pa poudarjamo in naglašamo zloge prosto po besednem redu, urejenega mahanja nimamo, ker je to, recimo, prehod v prosti recitativ, če ni že kar v sredi njega. Če zapustimo omenjeni princip dipodije, potem ni več nobene meje in nič ne bo čudnega, če bi pisali naši premoderni svoje pesmi v $\frac{99}{100}$ taktu. Pa nič strahu! Vsaka epoha umetnosti, posebno revolucija, išče novih potov, novih ciljev in tudi novih oblik. Slednjič ostane pa vendar le omenjena pravilnost. Kar ne bo dobrega, bo samo izginilo.

Da pa ne bo nikakega nesporazumljenja, poudarjam koncem članka še enkrat to, kar sem poudaril nekterikrat sproti pri taktih: Poudar, ki sem ga ves čas postavljaj za najznačilnejši znak taktov, poudar, ki je

edino merilo za način taktov, ta poudar je le glasbeni. Ne smemo ga zamenjati z besednim naglasom ali akcentom. Poudar je le glasbeno sredstvo, da more umetnik z različno ritmično mero po svoje učinkovati. Naglas je pa bistven znak besedam. Ta slednji je pri predavanju važnejši, zato ima prednost vsepovsod, kjer se ne ujema s poudarom. Ker so poudari za ustroj glasbene misli prevažni, jih ne smemo nikdar zamenjavati in morajo biti tam, kjer ne nasprotujejo naglasu besednih zlogov, primerno odločno izraženi. Ker so pa naglasi besed z estetskega stališča važnejši, moramo dati tem prednost (pri petju) povsod tam, koder se ne ujemajo z glasbenim poudarom. Če se ne ujemata, t. j. če ne padeta zajedno na isti mah, moramo naglas na nepoudarjenem mahu označiti z lahnim, kratkim sunkom začetkom maha. Če pa na glasbenem poudaru ni obenem besednega naglasa, označimo to s tem, da mahnemo mah mirno, brez sunka, nekako pridržano.

Smatram poglavje o ritmu — torej o poudaru in naglasu — za eno najvažnejših iz cele glasbeno pevske umetnosti, zato ga moramo temu primerno tudi obvladati. Kdor nima umirjenega maha, ne spada k pultu, ne zasluži taktirke v roko. Le oni, ki utripajo v njem vse mišice in kite pri petju ritmično, le oni, ki ima pravilno mero že koj na oko v vsej oblasti, le oni je pravi pevec in le oni more biti tudi dober pevovodja. Pomnite to pevci in pevovodje!

TEČAJ

za organiste in pevovodje v Gorici od 27. VII. do 8. VIII. 1925.

Pevski oddelek Prosvetne zveze v Gorici je pri raznih sejah dolgo časa iskal sredstva, s katerim bi se naše glasbeno življenje, zlasti na deželi, razmahnilo, dvignilo in se zlasti prilagodilo novejšim smernicam. Naposled je zmagala misel — naj se otvori vsako leto glasbeni tečaj, trajajoč 14 dni, katerega naj posečajo mlajši nadarjeni organisti in pevovodje.

Letos se je prvikrat priredil tak tečaj, kateri je res lepo uspel v vsestransko zadovoljstvo. Tečaja se je udeleževalo 21 slušateljev.

Vodstvo tečaja je sprejel g. skladatelj Emil Adamič, ki je strogo, vestno in vztrajno vodil pouk, da je tečaj tako lepo uspel, je zlasti pripisovati njegovi energiji in pedagoški sposobnosti. Vsi udeleženci tečaja so stanovali v Alojzijevišču, kjer so za nizko ceno dobivali hrano in stanovanje. Dnevni red je bil sledeči: Ob 7 sv. maša, ob 7½ zajutrek, od 8 do 12 pouk, ob 12 kosilo, od 12½ do 2 prosto, od 2 do 4 pouk, od 4 do 5 prosto, od 5 do 7 učenje, ob 7 večerja, od 7½ do 8½ prosto, od 8½ do 9½ dirigiranje, ob 10 večerna molitev in zatem počitek.

Poučevali so: 1. G. skladatelj Emil Adamič: teorija glasbe in primavista po Battkeju (12 ur); 2. g. učitelj Rihard Orel: harmonija (12 ur) in kontrapunkt (10 ur). Zanimivo je dejstvo, da je bilo v začetku določeno za kontrapunkt samo 6 ur v prvem tednu, a so slušatelji sami prosili, naj se kontrapunkt poučuje tudi v drugem tednu. 3. Gospodična Frida Šček: teorija petja in izobrazba glasu (14 ur). 4. G. učitelj Ivan Grbec: glasbeno oblikoslovje (7 ur). 5. G. Srečko Kumar: dirigiranje (11 ur). 6. G. bogoslovec Anton Sever: zgodovina glasbe s posebnim ozirom na slovensko glasbo (11 ur). 7. G. prof. Terčelj Filip: liturgika (2 uri). 8. G. ravnatelj Doktorič David: koralno petje (3 ure). Eno predavanje o orgelskih registrih je imel tudi g. Vinko Vodopivec.

Pri predavanjih iz glasbene zgodovine je gospodična Ghita Bortolotti na klavirju izvajala razne odlomke iz svetovne glasbene literature pa tudi iz slovenske klavirske literature (E. Adamič, Kogoj, Bravničar, Mirk, Orel). Vsak udeleženec je dobil ob sklepu tečaja diplomu s podpisom vseh predavateljev. Zadnji večer, dne 8. VIII. 1925, so udeleženci tečaja skupno s pevskim zborom »Mladike« priredili lepo uspelo akademijo s sledečim sporedom:

1. a) E. Adamič: Krist je vstal, b) Vinko Vodopivec: Pojdimó spat,
c) E. Adamič: Ciganska, eno in dvoglasni zbori s spremljevanjem klavirja.
2. Chopin: Etude v E-duru in Etude v c-molu, igrala gospodična Margerita Bortolotti.

3. F. S. Vilhar: Rožica in R. Strauß: Večerni sen (Traum durch die Dämmerung), pela gospodična Frida Šček.

4. a) J. Ravnik: Ženjica; b) Vinko Žganec: Cin, can, cvrgu dan;
c) Vinko Žganec: Dil, dil duda. Mešani zbori.

5. a) E. Adamič: Nocoj je pa svetla noč; b) E. Adamič: Pri studencu, pel g. Joško Bratuž.

6. a) E. Adamič: Tekica in b) E. Adamič: Barčica. Mešana zborá. Dirigiral je deloma g. Srečko Kumar, deloma g. Lojze Bratuž, pevo-vodja »Mladike«. Na klavirju je spremljal prve tri zборе in oba solista g. skladatelj E. Adamič sam, vzorno kakor zna le on. — Akademija je izpadla izbornó, mnogo Adamičevih skladb so morali izvajalci ponavljati. Udeležba je bila obilna, dvorana polna. Prireditelj je počastil s svojim obiskom tudi prevzvišeni knezoškof, ki se je dolgo in prisrčno razgovarjal z vodjem tečaja g. skladateljem E. Adamičem. Predsednik Prosvetne Zveze g. dr. Vladimir Glaser se je s toplimi besedami zahvalil vodji tečaja g. E. Adamiču in vsem predavateljem in vsem udeležencem. Dal Bog, da bi se prihodnji glasbeni tečaj v letu 1926. tudi tako lepo izvršil kakor letošnji.

Vinko Vodopivec.

Vinko Levstik, vpok. šolski vodja, pevovodja in organist župne cerkve na Vrhniki, 63 let organist in od teh 50 let na vrhniškem pevske kóru.

Rodil se je 24. jan. 1844 v Sodražici pri Ribnici. L. 1862. je stopil v učiteljsko in organ. službo na Dobrovi, 1870. v Dobropoljah, 1874. v Trebnjem in 1875. na Vrhniki kot naslednik znanega skladatelja Cveka. Do letos je opravljal organ. službo, dokler ga ni bolezen odtrgala od orgel. V proslavo njegovega 50 letnega delovanja na polju cerkvene glasbe v enem kraju in 63 letnega delovanja na polju cerkvene glasbe, mu je sveta Stolica podelila letos odlikovanje: zlat zaslužni križec »Pro Ecclesia et Pontifice«.



PEVSKI SPOMINI.

Piše Jakob Aljaž.

(Konec).

Največ veselja sem vžil na planinah in pri lepem petju. Prve čase je bil pesnik in pevec v eni osebi, ker je pevec sam zlagal besede. Besedilo, ki ima nakopičenih preveč misli in na malem prostoru, je težko komponirati, zato ker glasba bolj počasi in bolj na široko misli in čutila izraža, pa tudi z večjim učinkom. Govornik, ki ima pred seboj učene ljudi, lahko govori o kratkih sentencah z nakopičenimi mislimi. Ljudski govornik, pridigar pa mora na široko svoje misli razvijati, enako, kakor drevo razprostira svoje veje; zakaj navadni človek le tako daleč misli, kolikor daleč ga govornik pelje. Kompozicija posnema tega govornika in motiv pesmi na široko in vsestransko pa enotno razvija. To je jako važno za skladatelja.

Pevci držijo na svojo čast in niso pijanci. Morda so bili v prejšnjih časih, ko so peli od vina navdušeni po gostilnah navadne (večkrat umazane) popevke, ker umetnih še niso imeli. (Cantores potatores).

Res pa je, da je umetna pesem izpodrinila ljudsko petje, tako pri Nemcih kakor pri nas že pred 50 leti, kakor toži Heinze v »Musikalisches Lese- und Bildungsbuch«: »Das deutsche Volk singt nicht mehr« in navaja vzroke.

Zgodaj sem se seznanil z Matejem Hubadom, ki je postal pevovodja Glasbene Matice. Doma sva oba pod Šmarno goro; on pri Rebolu na vzhodni strani, jaz pri Bačniku na zahodni strani Šmarne gore. Poznal sem precej dirigentov, ki so bili učeni glasbeniki in spretni dirigenti. Pa poznal sem tudi kapelnike, posebno pevovodje, ki so se tako vživeli v pesem in s tako požrtvovalnostjo vežbali svoje pevce, da niso poprej odjenjali, dokler pevci niso eksaktno, ognjevito, z vso dinamiko znali umotvor prednašati, tako da človek misli, da ima živ starogrški kip pred seboj. Na Dunaju sem poznal l. 1866, 1867 Herbecka, in enkrat pri njem pel, v Ljubljani pa Mateja Hubada, ki se je skoraj preveč žrtvoval, tako da si je zdravje pokvaril.

Pevski izleti. Pred kakimi 40 leti je peljal prof. Gnezda svoje rokodelsko društvo na Bled. Imeli so na Otoku tudi črno mašo za 4 ude rokodelskega društva. Navzoča sta bila Foerster in P. Hug. Sattner, Aljaža ne sme manjkati. Prišel je tudi vojaški škof Gruša z Dunaja, načelnik vseh rokodelskih družb. Pri Requiemu smo peli korale, orgljal je Foerster. Obedovali smo pri Petranu zunaj, elita pa na verandi ob jezeru ter peli različne slov. pesmi. Kar vstane škof Gruše ter v vojaškem tonu govori o poštenem rokodelstvu, o Bledu, o ustaševnikih Blejskega gradu, o sv. Kunigundi, potem s strogim, vznešenim glasom o zvestobi cesarju, kateremu zakliče trikratni: »Hoch!« Ukaže nam, naj zapojemo cesarsko himno. Mi jo sicer znamo, besedi na pamet pa ne tako dobro kot šolarji. Začnemo »Gott erhalte itd.«, pa v sredi nam zmanjka besedi in le melodijo pojemo. — Mi smo v zadregi in se izgovarjamo, da nemške ne znamo. »Pa bi bili slovensko peli,« nam pravi škof. (Pa smo molčali, ker tudi slovenske na pamet nišmo znali.) Pevcem se večkrat kaj pokazi, če nenadoma tuja sila vmes poseže. — Podobno temu, smo v Stični pri cecilijanskem shodu na vrtu po odpetih lepših treh pesmih na predlog Hladnika Naceta zapeli moje »Občutke«. Vprašal sem, ali jo znajo. Velika večina je ni znala in napačno pela — blamaža, — mene je bilo sram. Ko sem šel na svoj sedež, sem se proti občinstvu oprostil: »Če se hoče pesem peti, se mora znati.« Če pride več pevskih zborov skupaj, mora biti generalna skupna skušnja, preden se producirajo.

Glasbena Matica na Dovjem. Da bi me, častnega člana, iznenadili, pridejo zvečer na Dovje, ne da bi se napovedali, ter mi naredé lepo podoknico. Kateri pevec bi ne bil vesel tako lepega petja. Nočejo mi stroškov napravljati, pa spravim jih okoli 40 na svoj prostorni mostovž, kjer še katero zapojejo. Bili smo do polnoči židane volje, potem gredo spat in k Peričniku. — Drugič so peli na kvaterno nedeljo tudi pri jutranji maši. Hubad je spodaj v klopi poslušal. Peli so Nedvedovo živahno slov. mašo v C-duru. Orglal je Marolt na slabih orglah. Rekel je, da še ni orglal na tako slabih orglah. — Nato sem napravil ob začetku vojske še po starih cenah nove krasne orgle za 10.000 kron. (Milavec — postavil Novak.) — Po sv. maši smo šli k Peričniku, jaz sem se peljal na stari kareti, kateri je manjkalo v podvozu iglice. Pa nesreča se je naredila (na kvaterno nedeljo): Pri meni na vozu je sedel Hubad. V strmem klancu, sredi pota proti Peričniku se voz pretrga na dva dela. Zadnji del se nazaj prekuče in jaz padem znak na kamen, si prebijem kožo na glavi, grem proti domu, v tovarni me za silo obveže direktor Winzig (ki je tega vajen), ter pošlje po zdravnika v Kranjsko goro. Pevci so bili žalostni, slavnost skažena. Pa zdravnik pové, da je le koža prebita, kost ne ranjena in me vnovič obveže rekoč, da ni nevarno. — Ko so bili popoldne pevci pri Šmercu, že pridem pogumno doli med pevce, in se jim pokažem ves obvezan okoli glave ter veselo povem, da bom kmalu dober. Hubad in drugi pevci, prej v skrbeh, so bili potolaženi. — Pevci, idealni ljudje, imamo svojo srečo. Med vojsko sem še dvakrat padel, pa se nisem ubil. — Sedaj bom previden in manj korajžen. Kaj je bilo treba meni sesti na voz v Kota, ko peljem za stog (kozolc) hlode, iz katerih koj odletim par metrov. Poiščem še gorečo cigaro ter z lahkoto grem proti domu. — Drugič konj prezgodaj potegne, ko še stojim na kmečkem vozu (lojtrech) in zopet padem znak, pa ni bilo nič hudega. Pamet je boljša, kot žamet. Neki pevski zbor, kateremu sem podaril nekaj svojih pesmi, me izvoli za podpornega uda! — Da bi me počastili v višji stopinji, si izmislijo Jeseničani (Skubic. Kogoj itd.), da pridejo na večer pred sv. Jakobom (moj gđ) na Dovje z vozmi, polnim orkestrom in celim pevskega zborom ter zapoje in zagodejo, ko sem že v postelji. Tudi svetiljke imajo seboj! — Zopet veselje, bili smo židane volje do polnoči. Sam sebi se čudim, da nisem še bolj prevzetan postal, ker sem že od rojstva k napuhu nagnjen.

Kje pa je bolje komponirati, ali pri klavirju ali na prostem? Foerster mi nasvetuje: na prostem. Vzemi motiv, ga razmišljaj in zapiši, potem šele pesmico poskusi na klavirju. Zakaj, če pri klavirju komponiraš, zaideš v stare šablone.

»O Triglav moj dom« sem zložil na cesti, pesem »Na nebu zvezde sevajo« na vrtu, ko sem prišel iz Vrat. Ravno tako bas-solo »Ne zveni mi« itd. Svetnik p. Hugolin Sattner mi svetuje: Ko zložiš pesem, jo nekaj časa zapri v miznico, in ko si jo že precej pozabil, jo zopet poglej. — Ni bil prej moj namen komponirati in le na prošnjo mojih prijateljev in da počastim mojega prijatelja Simona Gregorčiča, sem začel poskušati. S strahom sem izdal mojih 14 zborov. Ker so ugajali sem nadaljeval. Nadaljeval sem: nekaj je dobrih, nekaj slabih. Med dobre štejem »Mi v grobi smo«, kaplanu Kogejju je pa najbolj ugajala »Počivaj mirno« etc. — Ko sem pred operacijo l. 1904 zložil »Domovini« in ležal že v postelji, sem vzel slovo od S. Gregorčiča in mu poslal rokopis »Domovine«. S. Gregorčič je bil sicer dober pevec (baritonist), pa bil je v zadregi, ko ga vprašam, ali mu pesem ugaja, ter jo pošlje nazaj s srčnim pozdravom, pa se tudi izgovarja, da on glasbe ne razume — rad pa sliši lepo pesem, če mu jo drugi zapoje. Potem me še obišče in pove, pri kateri priložnosti je naredil kako pesem. Tako n. pr. »O zemlja širna« v semenišču med uro morale itd.

VESTNIK PEVSKE ZVEZE

OBCNI ZBOR P. Z. se je vršil dne 17. avgusta v Akademskem domu. Poleg drugih zastopnikov so bili zastopani tudi pevski zbori mariborskega okrožja in mariborska Prosvetna zveza. Ker sta bila predsednik in podpredsednik zadržana, je vodil občni zbor zbor pevovodja prof. M. Bajuk, ki je podal poročilo za predsednika, pevovodjo in artistični odsek, ki je bilo odobreno. Prav tako sta bili odobreni tajnikovo in blagajnikovo poročilo. Zadnji se je pritoževal, da se društva premalo zavečajo svoje dolžnosti in le pičlo plačajo čelararino. Treba bo zbuditi v njih zavest organizacije. Po poročilu pregledovalcev računov je bil izvoljen nov odbor, ki se je v svoji seji konstituiral sledeče: predsednik Anton Dolinar, podpredsednika Matija Tomc (St. Vid) in Al. Mihelčič (Celje), tajnik Fr. Mihelčič (Ljubljana), namestnik Bl. Poznič, blagajnik Trček, namestnik Fr. Zabret, arhivar Ant. Lavrič, za pevovodjo je bil kooptiran prof. M. Bajuk, za namestnika Iv. Zdešar (vsi v Ljubljani). Odborniki brez

mandata so: dr. Kimovec (Ljubljana), dr. Logar (Ljubljana), Peter Janc (Radovljica), Niko Loboda (Smartno), Ivan Primožič (Meckinje) in Stanko Premrl (Ljubljana).

V artistični odsek so bili voljeni: Dolinar, dr. Kimovec, rav. Premrl, p. H. Sattner, M. Tomc in Iv. Zdešar. Za pregledovalca računov pa Ant. Medved in V. Zor.

Pri slučajnostih je bil storjen enoglasen sklep, da mora poskusiti odbor s prirejanjem tečajev za pevovodje.

IZ ODBOROVE SEJE: Radi važnih osebnih sprememb v okrožjih smo morali petletnico prestaviti. Vršila se bo pozneje. Glede časa bo odbor najprej zaslišal predloge okrožij in se bo po teh ravnal. Zbori naj se pridno vadijo! Spored ostane isti. Če bo treba, bo sklenil odbor majhno preureditev v sporedu. To, kar je sedaj določeno, pa ostane na vsak način. Oni zbori, ki se še niso priglasili, pa bi sedaj radi sodelovali, naj se prijavijo s prijavnico, ki smo jo svoječasnno poslali vsem zborom!

NAŠI ZBORI

PEVSKI ZBOR V ZAGORJU je imel v nedeljo, dne 11. oktobra v kopaljski dvorani na Izlakah pod vodstvom svojega pevovodja A. Rozmana dobro uspel koncert. Peli so: 1. Vodopivec: Noč na Adriji. 2. Aljaž: Slov. zemlja. 3. Laharnar: Na delo. 4. Fr. Ferjančič: Sijaj, sijaj solnce. 5. Dr. Schwab: Oj dekle, kaj s' tak žalostno? 6. Adamič: Če ti ne boš moj. 7. Fr. Jordan: Soči. 8. Juvaneč: Na goro. 9. P. H. Sattner: Zjasni zvezde mu temne. 10. Prelovec: Oj Doberdob. 11. P. H. Sattner: Na planine. 12. Premrl: Z glavnim šumom s kora. Pesmi 1, 2, 6, 7, 8 in 12 za mešani, ostale za moški zbor.

PRVI NASTOP KRANJSKEGA OKROŽJA »P. ZVEZE« P. Z. je svojo letošnjo skupno prireditev preložila na spomlad v svrhu omogočenja boljše in solidnejše priprave. Ta čas do tedaj naj bi se pa porabil za to, da bi posamezna okrožja pregledala svoje vrste, prešela svoje moči, jih izurila in potem v centrih svojih okrožij uspeh svojega dela javno podala v skupnih nastopih.

Kranjsko okrožje je naredilo uvod in kot prvo javno nastopilo v nedeljo 11. oktobra ob 4. popoldne v Ljudskem domu v Kranju. Vsak, ki je imel že kedaj opraviti s takimi zadevami, bodisi, da je take nastope sam vodil ali le igral vlogo bližjega opazovalca, dobro ve, s kakšnimi težavami je taka prireditev združena. Pevci pridejo od raznih

strani, navajeni različnih pevovodij, ponekod sploh brez pevovodij, in vsem tem je treba v kratkem času vlti enega duha, iz vseh poedincev napraviti na mah enoten organizem. — Ne sicer popolnoma, pač pa v veliki meri se je to posrečilo okrožnemu pevovodju Cirilu Mohorju. Skupna vaja nas je prvi hip nekoliko oplašila, toda nastop nas je pa potem zopet v nasprotni meri prijazno presenetil. V splošnem so bili ženski glasovi bolj plehki, ker niso hoteli zveneti, ni hotelo biti prave resonance; mogoče je bila vzrok prevelika sila, s katero so nastopali. Zdi se, da se vprav radi tega — Premrlor »Poj« — ni mogel prav razviti in priti do tiste veljave, ki bi jo bil po svoji kakovosti zaslužil. Pri vsch takih skladbah, kjer je veliko punktiranih not, preiti nevarnost, da pevci tudi tam punktirajo, kjer omenjenega znaka ni. To se je opazilo tudi pri imenovani skladbi. Mnogo voljniji in blagoglasnejši je bil moški zbor, ki je veličino Gerbičevega »Slovanškega broda« dal prav daleč čutiti; da bi bilo malo več časa, da bi se bile dale vse sile prav urediti in vgladiti, bi bil užitek pač največji.

Posamezno sta nastopila senčurski zbor z Adamičevim »Plesom kralja Matjaža«, kjer je dirigent z zborom začel malo preveč pod knuto ritmova tiranstva in tržiški z Ipavčevim »Milado« in Kimovčevim »Večernim zvonom«. Prav vseč nam je bilo, da se je

pri skupni tekmi oglasila tudi naša cerkvena pesem, ki sme danes pač s ponosom gledati na svojo sestro: svetno pesem. Zbor pod vodstvom organista Železnika je pokazal prav veliko mero svoje kulture v povdanku, izgovarjavi, pravilni vokalizaciji, v pravilni vezavi posameznih fraz in sploh v vsem svojem nastopu. »Milada« je bila prav s čuvstvom prednašana, dasi se je čutila v sredini pomankljivost našdiranja, ki sicer ni imela večjih posledic; več sigurnosti je v tem nudila Kimovčeva »Večerni zvon«, ki vzbuja posebno pozornost baš radi lepe kontrapunktične obdelave, na drugi strain z lepim kontrastom v harmoničnem stavku. Vmes je nastopil tudi tržiški salonski orkester, ki pa vsled svoje nenadne skrcenosti ni mogel priti do veljave. Vseh pevcev skupno je nastopilo do 170. Uvod je storjen — vsa ostala okrožja na plan! A. Dolinar.

CERKVENI KONCERT NA VRHNIKI, dne 16. avgusta 1925.

V vrsto letošnjih cerkvenih koncertov štejemo tudi cerkveni koncert na Vrhniki. Spored je bil naslednji:

1. Salve mater. Koral.
2. Ti edina. P. Griesbacher.
3. Pozdravljena. P. H. Sattner.
4. Tebi ta pozdrav doni. P. A. Niedrist.
5. Ni trenutka. P. Griesbacher.
6. O Devica, zvezd kraljica. I. Gruber.
7. Rojstvo B. D. M. A. Grum.
8. Vnebovzetje B. D. M. Stanko Premrl.

9. Roženvska. A. Mav.
10. Immaculata. F. X. Engelhart.
11. Largo. I. G. Gallus (Petelin).
12. Ave verum corpus. W. A. Mozart.
13. Za tvoj evharistični tron. P. H. Sattner.
14. Povej srce. F. Hummel.
15. Noč božična. P. H. Sattner.
16. Velikonočna. Stanko Premrl.
17. Sv. Pavel. Dr. Fr. Kimovec.
18. S. Paule. Dr. A. Chlondowsky.
19. O Jesu mi dulcissime. R. P. Battista.
20. Jubilate Deo. R. Wagner.
21. Tantum ergo v B. A. Foerster.

Zbor je vodil g. Anton Grum, na orgle je igral g. Premrl. Zbor je štel 8 sopranov, 9 altov, 8 tenorjev (izmed teh zaradi pomanjkanja moških glasov 3 ženski) ter 8 basov, bilo je tudi 6 violin.

Vtis koncerta je bil kar najlepši. Spored je bil sicer velik, skoro prevelik. Pevski zbor je hotel pokazati kaj premore, če se potrudil in hodi redno k pevskim vajam, brez katerih ni napredka. Le to ni popolnoma odobravati, da so na enem koncertu, pesmi iz različnih časov cerkvenega leta; človek se v to ne more takoj živeti, četudi jih zbor poje dovršeno. Velika prednost vrhniškega cerkvenega zbora je ta, da zbor nastopa kot celota, da se glasovi zlivajo eden v drugega in da ima vsaj dozdelek krepko oporo v basu. G. St. Premrl je v »Slovenec« omenil, da pojmo bolj domače pesmi, ker imamo zadosti lepih. — Bog živi! — Jože Rozman, stud. theol., Ljubljana, semenišče.

NOVE SKLADBE

»Zbori.« V 9. števil. je natisnjen Adamičev mešani zbor: Kresovale tri devojke na Zupančičeve besede in dve narodni pesmi iz Hrv. Primorja, ki ju je za šestoro oziroma sedmeroglasni mešani zbor priredil J. Brnobič.¹ 10. števil. pa obsega Adamičev moški zbor s sopr. samospévom: Mara v jezeru.

¹ Adamičeve Tri devojke so prav ljubke, ne zahtevajo preveč od zbora in so prav lepo začrtane v belokranjskem duhu. Brnobičeva koncepcija je posebno v prvi pesmi melodično pestra, harmonično dosti enostavna. Številni zbori bodo lahko segli po njej.

Sopran je pospet dokaj visoko in zahteva dosti dobro pevko, sicer ne bo uspel. Tudi tenor mora biti gibek.

Osem lahkih moških zborov na narodna besedila. Zložil in Ljubljanskemu Zvonu ob njegovi dvajsetletnici poklonil Emil Adamič. Založilo in izdalo pevsko društvo Ljubljanski Zvon v Ljubljani. Cena izdaji na 16 straneh 20 Din, dobe se pa tudi posamezne pesmi (2 strani 1 Din 50 p). Lično izdajo lepih, melodijoznih in obenem lahkih moških zborov razpošilja založnik, dobiva se pa tudi v ljubljanskih knjigarnah.

IZ GLASBENIH LISTOV

V »Cerkvenem Glasbeniku« št. 9—10 je podrobno poročilo o pevskega tečaja, ki se je vršil v Gorici. Ker namerava odbor P. Z. tudi pri nas kljub vsem gmotnim težavam prirediti podobne tečaje po okrožjih, prinaša-

mo poročilo uglednega goriškega glasbenika v celoti na drugem mestu.

»Čolnicek« prinaša v 8. številki nekaj misli o pevskega okrožnih prireditvah. Tudi tam so prišli do zaključka, da je skupno

petje, tekma in primerjanje zborovega petja najvažnejši pogoj zdravega pevskega napredka. Dober uspeh na zunaj pa zahteva podrobne marljive notranje priprave. Ni to samo vztrajno obiskavanje vaj, učenje melodij, izreke, moči itd. Notranja priprava mora obstajati v prvi vrsti v podrobnem teoretskem poduku. Prav iskreno priporočamo vsem pevskim zborom, da porabijo lepo zimsko dobo »notranjega« življenja za podrobno teoretsko izobrazbo. Na tej podlagi se razvije vse drugo, kar vodi po varni poti h gotovemu uspehu. Nabavite si Pevsko šolo, listajte po njej! V njej boste našli na vsaki strani, v vsaki vrsti kaj koristnega in potrebnega. Prihodnost bo zahtevala tekme tudi v tem oziru.

»Kolo« (New York) je začel zopet izhajati. V 2. številu II. letnika je posnetek iz Nove Evrope X. 7/8. Lajovičevega članka: Pregled razvoja slovenske muzike. V posnetku je podan v zelo slabi slovenščini kratek pregled slovenskega petja od l. 1702, ko je bila ustanovljena v Ljubljani »Academia Philharmonicorum«, pa do Parmovih operet. Iz sestavka izvemo le pičlo ogrodje pevskega življenja in gibanja v Ljubljani, Štajerska, Koroška nista niti omenjeni. Izven Meška, (Gašparja in Kamila), Nedveda Foersterja, bratov Ipavcev in Parme ni omenjen noben drug skladatelj. Članek ne sodi v javnost niti v taki obliki niti v tako pičli vsebini.

Zanimivejša so poročila o številnih društvenih koncertih. V Ameriki je nebroj slovenskih, hrvatskih in srbskih pevskih društev, ki vsa zelo pridno delujejo. Na sporedih imajo res še krajše skladbe naše bližnje in daljnje preteklosti, daljše so le redke, n. pr. »Zvon« v Newburgu je pel Jefejevo prisego (Sattner) in »Lira« iz Chikaga O nevihti, istega skladatelja. Želimo bratom pevcem v

daljni Ameriki prav lepih uspehov in hitrega razvoja, da bodo mogli korakati z našo največjo pesmijo.

»Cecilija« št. 5. Na prvem mestu je priobčen članek: O sodobni gradbi orgel, ki ga je spisal dvorni svetnik Walter E. Ehrenhofer-Zirm. Članek je važen za vse one, ki bi nameravali nabaviti nove orgle. Manojlovič razkriva v dolgem članku na pestrih zgledih poliritmiko - posebnost jugoslovanske glasbe. Če bi to vse bilo tako, kot pisatelj poroča, potem ne moremo več govoriti o nikakem umerjenem ritmu in taktu. Težko je z gotovostjo verovati v tako prosto ritmiko, ki temelji lahko na slabem, netočnem pevanju ljudstva. Zdi se nam, da je to vendar malo drzna trditev, da naj ima narodna popevka n. pr. tole ritmično sliko:

$$\frac{4}{8} + \frac{9}{16} + \frac{3}{8} + \frac{9}{16} + \frac{3}{8} + \frac{7}{8} + \frac{6}{16} \text{ itd.}$$

Če je to res, potem črtajmo popolnoma ritem v današnjem smislu in se vrnimo h koralu. S člankom se bomo morali baviti podrobno. Koncem je zbranih vse polno zanimivih poročil, ki vsekakor kažejo o zelo živahnem glasbenem gibanju po vsej Hrvatski.

»Jugoslov. Muzičar.« V 9. št. III. letnika opisuje Criticus razmere slov. opere v Ljubljani. Članek je pisan brez olepšav, ostro brez vsakega prizanašanja. Za vse zlo v vodstvu, strokovnem delu, administraciji in orkestru vali na rame enega samega človeka. Razmere našega edinega opernega gledališča upijejo po korenitih popravah. Zavod, ki bi moral biti svetišče naše umetne reproduktivne in žarišče produktivne glasbe, zatočišče naše narodne glasbe in šola za naše pevske zборе itd. To gledališče je danes bolj »štacuna« kot umetniški zavod. Kdo bo pomogel?

DOMA IN DRUGOD

Ustanovni občni zbor in prvi pevski tečaj pevskega zbora slov. učiteljev je bil 1. in 2. novembra.

Društvo učiteljev glasbe, ki se je nedavno ustanovilo v Ljubljani, je priredilo 31. oktobra v Unionu svoj prvi komorni koncert. Društveni člani so podali A. Winklerjevo sonato za violo in klavir (gg. Jeraj in Stritof), A. Dvořakov tercet za violini in violi (gg. Šlajs, Rupel, Jeraj) ter Beethovno violinsko sonato op. 30 (g. Šlajs in gna. Švajger). Mlado društvo bo brez dvo-

ma lahko veliko storilo za glasbeno vzgojo našega naroda. Prvi koncert, ki ga je priredilo, kaže, da se krepko zaveda svoje naloge.

Dne 25. in 26. okt. je obhajala Zveza hrvatskih pevskih zborov v Zagrebu 30 letnico svojega obstoja in proslavitev 1000 letnice hrvatskega kraljestva.

V Londonu se je vršila proslava 25 letnice ustanovitve Zveze angleških godb. Ob tej priliki je igralo v orkestru glasbene komade krog 10.000 godcev. Vsekako redko!